Sosiaali- ja terveysministeriö

Ohjausasiakirja

1.10.2026

VN/28554/2026

	Määräys
x	Ohje
	Suositus

Säännökset, joihin määräysten/ohjeiden antaminen perustuu Lastensuojelulaki (417/2007), laki lastensuojelulain muuttamisesta (523/2026), laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 231 §:n muuttamisesta (527/2026), laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 ja 19 §:n muuttamisesta (528/2026)
Kohderyhmät Hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki, lastensuojelun palveluntuottajat, perhehoitajat, muut lakia soveltavat viranomaiset (hätäkeskus, poliisi), Ahvenanmaan toimivaltaiset viranomaiset
Voimassaoloaika 1.10.2026 - toistaiseksi

Ohjeistus: eri toimijoiden vastuut luvatta sijaishuoltopaikastaan poissa olevan lapsen palauttamiseksi sijaishuoltopaikkaansa

Tässä ohjeessa käsitellään lastensuojelulakiin (417/2007), sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2004) 231 §:ään ja hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 17 ja 19 §:ään 1.10.2026 voimaan tulleita muutoksia. Ohjeistuksen pohjana on hallituksen esitys laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/2025 vp) sekä laki lastensuojelulain muuttamisesta (523/2026), laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 231 §:n muuttamisesta (527/2026) ja laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 ja 19 §:n muuttamisesta (528/2026). Lakimuutosten tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun sekä varmistaa riittävä toimivalta ja keinovalikoima, jotta sijaishuoltopaikastaan luvatta poissa oleva lapsi löydettäisiin ja saataisiin palautettua nopeasti.

Muuttuva sääntely

Lastensuojelulaissa säädetään jatkossa lapsen luvattomasta poissaolosta sekä lapsen etsinnästä ja palauttamisesta sijaishuoltopaikkaan. Lapsen palauttaminen pitää sisällään lapsen kiinniottamisen ja kiinniotetun lapsen kuljettamisen. Lisäksi säädetään henkilöntarkastuksesta ja aineiden ja esineiden poisottamisesta turvallisen kuljetuksen varmistamiseksi. Laissa säädetään myös muun muassa

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sosiaali- ja terveysministeriö				
PL 33 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	02951 63415 +358 2951 63415	kirjaamo.stm@gov.fi stm.fi

kiinnipitämisestä lastensuojelulaitoksessa ja sen piha-alueella luvattoman poistumisen estämiseksi sekä lapsen päätelaitteen paikantamisesta. Lisäksi lastensuojelulaissa säädetään sijoittajahyvinvointialueen ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavan viranomaisen oikeudesta saada lapsen käyttämän liittymän tai päätelaitteen sijaintitiedot ja tiedot liittymän tunnisteesta, jos säännöksessä mainitut kriteerit täyttyvät. Nykyistä kynnystä saada paikannustiedot on madallettu. Muutokset tältä osin tehty myös liikenne- ja viestintäministeriön ja sisäministeriön hallinnonalan lakeihin.

Uudistuneilla säännöksillä selkiytetään myös poliisin virka-avun pyytämisen, saamisen tai antamisen edellytyksiä. Sosiaalitoimi voi pyytää 1.10.2026 voimaan tulleiden muutosten jälkeen poliisilta virka-apua lapsen kiinniottamiseen, henkilöntarkastukseen, aineiden ja esineiden poisottamiseen sekä kiinniotetun lapsen kuljettamiseen. Virka-apua voi saada myös asuntoon tai muuhun olinpaikkaan pääsemiseksi, jos on perusteltua syytä olettaa lapsen olevan siellä ja hänen terveytensä, kehityksensä tai turvallisuutensa olevan vakavasti vaarassa. Sosiaalihuollon viranomaisen lukuun virka-apupyynnön voi tehdä myös lastensuojelulaitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö poislukien virka-apupyyntö asuntoon tai muuhun olinpaikkaan pääsemiseksi. Virka-avun edellytyksenä on, että sosiaalitoimen tai laitoksen henkilöstön toimenpide estyy tai sen arvioidaan perustellusti estyvän esimerkiksi lapsen vastustuksen tai muun turvallisuusriskin vuoksi.

Poikkihallinnollisen yhteisen ohjeistuksen päivitys

Sosiaali- ja terveysministeriö, Poliisihallitus ja Hätäkeskuslaitos ovat päivittäneet 25.3.2022 annettua yhteistä ohjeistusta vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä. Yhteisen ohjeistuksen tavoitteena on kuvata ja selkiyttää käytänteitä ja vastuita eri toimijoiden välillä sijaishuoltopaikastaan luvatta poissaolevan lapsen etsimiseksi ja palauttamiseksi. Taulukkomuotoinen ohjeistus kuvaa eri viranomaisten ja muiden toimijoiden toimivallan ja vastuut. Lisäksi on päivitetty taulukkoa selventävä lukuohje.

Taulukkomuotoisen ohjeistuksen ja sitä koskevan lukuohjeen tavoitteena on kirkastaa sosiaalitoimen, sijaishuoltopaikan, poliisin ja hätäkeskuksen yhteistoimintaa niin, että lapsen oikeus erityiseen suojeluun tosiasiallisesti toteutuisi. Eri toimijoiden käytänteet, käsitteet ja toimintavastuut on sovitettu yhteen kunkin osapuolen työtä ohjaavan lainsäädännön kanssa niin, että yhteistoiminta vastaisi parhaiten lapsen edun periaatetta.

Taulukko on jaettu kolmeen eri osioon, joista ensimmäinen taulukko (1) kuvaa prosessia, jossa havainnon sijaishuoltopaikastaan poissaolevasta lapsesta tekee sijaishuoltopaikan edustaja. Taulukko numero kaksi (2) kuvaa prosessia, jossa lapsi on tavattu tai lapsen olinpaikka tiedetään ja havainnon tekijänä ovat lapsen vanhemmat tai joku muu taho (ei sosiaalitoimi, sijaishuoltopaikka tai poliisi). Taulukko kolme (3) kuvaa prosessia, jossa lapsi tavoitetaan poliisin oman toiminnan yhteydessä. Taulukon kukin rivi kuvaa eri toimijoiden vastuita taulukon numeron ja rivin ensimmäisen sarakkeen kuvaamissa tilanteissa. Rivit tulee lukea kokonaisuudessaan vaakasuorasti, eikä yksittäistä laatikkoa voida yksin soveltaa.

Sijaishuoltopaikastaan luvatta poissaolevan lapsen palauttamiseen sijaishuoltopaikkaansa liittyvä tilanne voi olla luonteeltaan niin akuutti, että kyse on poliisin hälytystehtävästä. Hälytystehtävän aikana poliisilla on käytössään poliisilain tuomia toimivaltuuksia. Mikäli on tiedossa konkreettinen ja akuutti lapsen tai muiden ihmisten henkeä tai terveyttä uhkaava seikka, tulee lapsen tilanteesta olla viipymättä yhteydessä hätäkeskukseen. Tällaisia vaaratekijöitä ovat esimerkiksi lapsen itsetuhoisuus, uhka muille henkilöille tai vakava päihtymystila. Virka-aputehtävä voi muuttua hälytystehtäväksi, mikäli tilanne eskaloituu esimerkiksi väkivaltaan. Toimintavastuut ja käytännöt näissä tilanteissa on kuvattu lukuohjeessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Poliisihallitus ja Hätäkeskuslaitos kokoontuvat myös jatkossa säännöllisesti ja päivittävät taulukkoa ja sen lukuohjetta lainsäädännön muutosten ja käytännön tarpeiden mukaisesti, jotta heikoimmassa asemassa olevan lapsen asema ja oikeus turvaan toteutuisi ja viranomaistoiminta olisi saumatonta.

Lisätiedot

Lisätietoja antavat:

Hallitusneuvos Tiina Muinonen, etunimi.sukunimi@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Susanna Hoikkala, etunimi.sukunimi@gov.fi

Kansliapäällikön sijaisena, osastopäällikkö	Raimo Antila
Hallitussihteeri	Salla Kokko

Liitteet
Taulukko: Sijaishuoltopaikasta (perhekoti tai lastensuojelulaitos) luvatta poissa olevaa lasta koskevat käytänteet
Lukuohje taulukkoon sijaishuoltopaikasta (perhekoti tai lastensuojelulaitos) luvatta poissa olevaa lasta koskevat käytänteet

Jakelu
Hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki
Poliisihallitus
Hätäkeskuslaitos
Sisäministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Valtion lastensuojelulaitos
Hyvinvointiala Hali ry
Perhehoitoliitto ry

Tiedoksi
Sosiaali- ja terveysministeri Rydman
Sosiaaliturvaministeri Partanen
Sisäministeri Rantanen
Liikenne- ja viestintäministeri Ranne
Erityisavustaja Peurasaari
Erityisavustaja Nuuttila
Erityisavustaja Kerttula
Erityisavustaja Liesegang
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaat ja palvelut -osasto
Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus -osasto
Terveys- ja turvallisuus -osasto
Yhteisöt ja toimintakyky -osasto

VN/28554/2026-STM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Kokko Salla 91377536E	Antila Raimo 91333741P
2026-10-01	2026-10-01